

НОВ 4(96)2018
ПЕД А ГОГІЧН А
ДУМК А

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ ISSN 2520-6427

«НОВА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (96) 2018 р.

ISSN 2520-6427

Засновано у грудні 1994 року

Видається 1 раз на квартал

Зареєстровано Міністерством юстиції України.

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 16684-5256 ПР від 28.05.2010 р.

Засновники: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (РОІППО), Рівненський державний гуманітарний університет (РДГУ).

Схвалено Вченою радою РОІППО (протокол №7 від 22.11.2018)

Журнал «Нова педагогічна думка» входить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук (відповідно до постанови Президії ВАК України від 01.07.2010 № 01-05/5 та наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 № 747).

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Алла Черній, кандидат політичних наук, доцент,
ректор Рівненського ОІППО

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Валерій Биков, доктор технічних наук, професор
Владислав Вербець, доктор педагогічних наук, професор
Олег Власюк, кандидат історичних наук
Галина Вокальчук, доктор філологічних наук, професор
Тетяна Гавлітіна, кандидат педагогічних наук, доцент
Максим Гон, доктор політичних наук, професор
Лідія Даниленко, доктор педагогічних наук, професор
Анатолій Дем'янчук, доктор педагогічних наук, професор
Василь Жуковський, доктор педагогічних наук, професор
Людмила Карамушка, доктор психологічних наук, професор
Леонід Кожушко, доктор технічних наук, професор
Петро Кралюк, доктор філософських наук, професор
Володимир Лавренчук, кандидат філологічних наук
Світлана Литвиненко, доктор педагогічних наук, професор
Микола Люшин, кандидат педагогічних наук
Іван Малафійк, доктор педагогічних наук, професор
Надія Мельник, кандидат педагогічних наук
Роман Павелків, доктор психологічних наук, професор
Юрій Пелех, доктор педагогічних наук, професор
Оксана Петренко, доктор педагогічних наук, професор
Руслан Постолюк, кандидат історичних наук, професор
Григорій Пустовіт, доктор педагогічних наук, професор
Людмила Савчук, кандидат педагогічних наук, доцент
Ярослав Сверлюк, доктор педагогічних наук, професор
Андрій Сяський, доктор технічних наук, професор
Іван Хом'як, доктор педагогічних наук, професор
Людмила Шугаєва, доктор філософських наук, професор

Видавець: Рівненський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Адреса редакції та видавця:

Рівненський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

вул. Чорновола, 74, м. Рівне, 33028

тел./факс: 0(362) 64-96-60

E-mail: roippo.rv@ukr.net, www.roippo.org.ua

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ. ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Осіпчук Н. Історіографія дослідження проблеми розвитку іншомовної освіти в Україні у другій половині XX – початку XXI століть3

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ.

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

Вольянська С., Остапенко А. Професійна рефлексія керівника як фактор успішного розвитку закладу освіти в умовах технологізації суспільства7
Желюк О. Ресурси інформаційного простору в діяльності закладу освіти10
Іванов Ю. Воспитание творческой личности школьника как современная цель управления13
Кочубей А., Нагорна О. Психолого-педагогічні умови підготовки керівників закладів загальної середньої освіти до управлінського спілкування16
Кречик А., Олексін Ю. Розвиток організаційної культури сучасного керівника закладу освіти19
Курінна А., Присяжнюк Ю. Розвиток професійної компетентності педагога: освіта впродовж життя22
Левицкая А. Деятельность Областного совета заведующих учреждений дошкольного образования Брестской области в системе работы с руководящими кадрами25
Рачевский С. Метадалагічныя веды ў структуры дзейнасці кіраўнікоў устаноў адукацыі: пытанні вывучэння і выкарыстання28
Сушич Н., Оксентюк Н. Система цінностей корпоративної культури закладів освіти30
Турчик І. Тренінг «Серфінг управління» та методика його проведення для керівників закладів загальної середньої освіти33
Ястребова В., Бабко Т. Теоретичні та практичні аспекти запровадження креативного менеджменту в процесі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти: із досвіду роботи38

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Андрос М. Модель управління розвитком інформаційно-комунікаційної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання42

Берека В. Упровадження інноваційних технологій у систему підготовки майбутніх учителів	46
Біферт Н. Роль сучасних інформаційних технологій у створенні цифрового освітнього контенту	49
Боремчук Л., Констанкевич Л., Радкевич М. Можливості використання додатка GoogleClassroom у системі персонального освітнього середовища	52
Бухальська С., Олексін Ю. Інноваційно-розвивальне освітнє середовище як педагогічна умова формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів в умовах магістратури	56
Ляхоцька Л. Особливості науково-методичного забезпечення щодо використання цифрового контенту в закладах післядипломної педагогічної освіти	60
Похильчук І., Сасюк З. Дослідження програмних засобів вивчення дисципліни «Теорія механізмів і машин»	63
Сорока В., Середюк Ю. Комп'ютерна навчально-демонстраційна програма «Інтерактивний тригонометр»	67
Хмельяр І., Куценко А. Моніторинг освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти із використанням технологій компетентнісно орієнтованого навчання	75

**ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.
РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ**

Березюк Т. Психологічна компетентність як складова формування професійної компетентності майбутніх менеджерів	80
Луцик Г. Формування готовності майбутніх психологів до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки, в закладах вищої освіти: поетапна реалізація проблеми	84
Нечипорук Л. Важковиховуваність як соціально-педагогічна проблема	87

МОВОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРА

Павелків К. Експериментальне дослідження рівня іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету	91
Петрівський Я., Безкоровайна О. В. Інноваційні підходи до організації методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови (на прикладі спільного проєкту Бриганської Ради в Україні та Міністерства освіти і науки України «Шкільний учитель нового покоління»)	96
Тарасюк Н., Шикун А. Дидактичні принципи формування англійської лексико-граматичної компетентності у майбутніх інженерів-будівельників	100

ФІЗИКА. МАТЕМАТИКА

Грицик Т. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення векторів у вищому технічному закладі освіти	103
--	-----

**ПОЧАТКОВА ОСВІТА.
ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ**

Дмитренко Н. Здоров'язбережувальний аспект у процесі формування навичок виразного читання в початковій школі	107
Тарабасова Л. Життєва компетентність особистості в контексті дошкільної освіти	111

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ. ТЕХНОЛОГІЇ

Корж Г. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців із цивільної безпеки	115
--	-----

ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ. ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА

Ковбасюк Т. Духовно-моральне виховання як чинник становлення зростаючої особистості	120
Сокаль В., Кратко І. Гуманістична спрямованість сучасного викладача як компонент педагогічної майстерності	123
Шинкаренко В. Сутність та зміст поняття «патріотичне виховання особистості»	127
Якимчук М., Степанюк Н. Стан сформованості педагогічної етики як феномену професійної культури викладача медичного коледжу	129
Якубовська С., Мельничук І. Виховання студентів коледжу в умовах полікультурного освітнього простору	132

МУЗИКА. ЕСТЕТИКА

Безкоровайна Б. Інноваційні технології як засіб удосконалення процесу розвитку музично-творчих здібностей учнів дитячих музичних шкіл	136
Безкоровайна О. Г. Сутність педагогічної концепції музичного виховання Дмитра Кабалецького	139
Ван Цзі. Методичні аспекти функціонування ди-хальної системи музиканта-духовика під час гри на духових інструментах	142
Гурич І. Тенденції розвитку сучасної вітчизняної му-зичної індустрії в контексті продюсерської діяльності	144
Даюк Ж., Дмитрак В. Історичні етапи виникнення та розвитку звукозапису	147
Димченко С. Яків Степовий в історичному часі української музичної культури	149
Закопець Л. Історичний аспект розвитку львівської го-бойної школи в контексті мистецьких традицій Європи	152
Комісарова О. Особливості становлення рок-музики в Західній Україні	154
Остапенко Л., Сінельников І. Розспівування як скла-дова вокально-ансамблевого виховання аматорського хорового колективу	157
Остасюк З., Рокос В. Формування інструменталь-но-виконавської майстерності майбутнього вчителя му-зичного мистецтва у процесі колективного музикування	161
Пастушок Т. Метроритміка як основний елемент навчання майбутніх музикантів	163
Перловська А. Вплив епохи свінгу на становлення джазового вокального мистецтва	166
Регуліч І., Спепанюк А. Корекція диригентського жесту в реаліях хорового виконання як комунікатив-ний процес	169
Столярчук Б. Маловідомі сторінки життя та твор-чості Василя Павлюка: музиканта, педагога, фоль-клориста, засновника колективу «Горина»	171

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Багорка А. Дослідження стану адаптації студентів факультету фізичного виховання до умов навчальної системи «коледж – університет»	176
Галатюк М. Ціннісний потенціал розвитку спортив-ної культури школярів і студентів у процесі спортивно орієнтованого фізичного виховання	181
Федорець В. Феноменологічно орієнтована проблема-тизація як актуальна складова методології і методики розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчи-теля фізичної культури	184

ПСИХОЛОГІЯ. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА. РОБОТА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

УДК 378.4:159.923

Тетяна БЕРЕЗЮК,
старший викладач
кафедри вікової та педагогічної психології
Рівненського державного гуманітарного університету

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

У статті окреслено основні наукові підходи стосовно дослідження професійної компетентності менеджерів, зокрема проаналізовано провідні аспекти управлінського потенціалу, визначено комплекс навичок і вмінь, необхідних для здійснення продуктивної діяльності. Представлено результати науково-теоретичного аналізу основних компонентів психологічної компетентності («комунікативні здібності», «креативність», «високий рівень емоційного інтелекту») як важливої складової професійної спроможності менеджерів.

Ключові слова: психологічна компетентність, управлінські рішення, емоційний інтелект, комунікативні здібності, креативність, стресостійкість, інформаційна культура.

В статье обозначены основные научные подходы к исследованию профессиональной компетентности менеджеров, в частности проанализированы ведущие аспекты управленческого потенциала, определен комплекс навыков и умений, необходимых для осуществления продуктивной деятельности. Представлены результаты научно-теоретического анализа основных компонентов психологической компетентности («коммуникативные способности», «креативность», «высокий уровень эмоционального интеллекта») как важной составляющей профессиональной способности менеджеров.

Ключевые слова: психологическая компетентность, управленческие решения, эмоциональный интеллект, коммуникативные способности, креативность, стрессоустойчивость, информационная культура.

The article outlines the main scientific approaches to the study of manager's professional competence. It has been analyzed leading aspects of managerial potential, defined a set of skills and abilities necessary for the implementation of productive activities. It has been presented results of scientific and theoretical analysis of main components of psychological competence («communicative abilities», «creativity», «high level of emotional intelligence») as an important part of manager's professional ability.

Key words: psychological competence, managerial decisions, emotional intelligence, communicative abilities, creativity, stress resistance, information culture.

Постановка проблеми. Зростання професійної конкурентності на сучасному ринку праці зумовлює стрімке підвищення вимог до професіоналізму фахівців, зокрема й у сфері менеджменту. Так, менеджер повинен мати не тільки високий рівень професійної компетентності, але й розвинуту здатність до практичного застосування отриманих знань і вмінь із метою отримання значущих результатів професійної діяльності. Все це, безперечно, загострює питання щодо якості підготовки фахівців із менеджменту в системі вищої освіти, підвищує актуальність наукових досліджень із означеної проблематики.

Украй важливим є окреслення науково-методичних засад формування психологічної компетентності майбутніх менеджерів як важливого чинника їх професійної спроможності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Останнім часом окреслена проблематика привертає увагу значної кількості науковців, зокрема широкого висвітлення в науковій літературі набули численні аспекти професійної компетентності менеджерів, пріоритетні напрями її розвитку (Ю. М. Гладкова [4], Г. І. Євтушенко [6], Л. М. Омельченко [11], І. В. Саух [13], О. М. Яценко [16]).

При цьому недостатня увага приділяється питанню психологічної компетентності майбутніх менеджерів, яка відіграє важливу роль у контексті продуктивності їх професійної діяльності. Наприклад, наявні дослідження відзначаються недостатньою комплексністю в розробці даного питання, яке потребує не лише подальшої систематизації, а й окреслення можливих напрямів удосконалення формування психологічної компетентності майбутніх менеджерів.

Метою статті є систематизація наукових підходів до розвитку психологічної компетентності менеджерів як важливого чинника їх професійної успішності.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи трактування феномену «професійна компетентність» у психологічній літературі, слід зауважити, що, головним чином, означений термін розглядається як володіння знаннями, вміннями та навичками на високому професійному рівні, що сприяють продуктивному виконанню професійних завдань. Україн важливими при цьому є такі складові професійної компетентності, як ефективне використання наявного досвіду з метою оптимального виконання необхідних функцій урахування індивідуально-психологічних особливостей, що позитивно впливають на якість здійснюваної професійної діяльності.

Необхідним у даному контексті є також вміння проявляти гнучкість у процесі вирішення професійних проблем та розв'язання можливих конфліктних ситуацій, насамперед важливою превентивною мірою в даному контексті є здатність до продуктивного співробітництва із членами трудового колективу [7, с. 66].

Отже, професійна компетентність передбачає наявність не лише вузькоспеціальних знань, навичок, способів мислення, а й ініціативності, здатності мотивувати інших людей на досягнення професійних цілей, можливості критично оцінювати й аналізувати власні дії та вчинки [12]. Так, важливою складовою професійної компетентності менеджерів є наявність відповідних управлінських навичок, а саме певних знань щодо принципів та сутності системи управління, здатності до прогнозування розвитку трудового колективу, вміння давати об'єктивну оцінку якості робітничих кадрів та продуктивності їх діяльності. Крім того, необхідним є вміння організувати та згуртувати колектив, активізувати його діяльність, аналізувати та оцінювати працю підлеглих, вести переговори, делегувати повноваження та включатися до роботи команди, ставити перспективні завдання і продуктивно вирішувати ймовірні конфліктні ситуації.

Успішний менеджер повинен уміти ефективно працювати зі значними обсягами інформації, аналізувати, моделювати та прогнозувати в контексті пріоритетних цілей розвитку організації.

Невід'ємною складовою професійної компетентності менеджера є його здатність до прийняття якісних, раціональних управлінських рішень, необхідних для розвитку організації, що особливо важливо в ситуаціях невизначеності та підвищеного рівня ризику, коли від менеджера вимагатиметься прояв високого рівня професіоналізму.

На думку багатьох дослідників, україн важливим у контексті професійної підготовки майбутніх мене-

джерів є розвиток їх психологічної компетентності, зокрема особистісних якостей, які дозволяють ефективно досягати цілей в управлінському процесі. Так, Л. М. Омельченко вважає важливою передумовою ефективності професійної діяльності менеджера його психологічну готовність до управлінської діяльності, наявність розвинених творчих здібностей, готовність учитися новому та застосовувати інноваційні підходи до виконуваної діяльності [11, с. 170].

Невід'ємною складовою успішного виконання менеджером професійних завдань та обов'язків є також вміння визначати перспективні цілі та розробляти ефективні програми щодо їх досягнення, враховуючи можливі перешкоди та альтернативні напрями реалізації визначеної мети. Таким чином, продуктивність роботи менеджера насамперед залежить від його здатності до оцінки діяльності трудового колективу, а також застосування дієвих методів навчання та самонавчання в процесі власної діяльності.

Необхідним також є розвиток вміння прогнозувати результати діяльності трудового колективу в контексті поставлених цілей і завдань, здатність ефективно впливати на співробітників, спрямовуючи їх на саморозвиток та професійне зростання в контексті пріоритетних напрямів діяльності організації.

Водночас важливою складовою професійної спроможності менеджера є певний рівень його психологічної компетентності, важливим компонентом якої є передусім комунікативна компетентність, яка передбачає належний рівень володіння технологіями комунікативних процесів, зокрема продуктивними навичками спілкування, веденням переговорів, ділових бесід, ефективним попередженням та вирішенням у трудовому колективі конфліктних ситуацій з урахуванням інтересів сторін, залучених до конфлікту [7, с. 67].

Неодмінною складовою роботи менеджера є комунікація з іншими керівниками, що передбачає наявність вміння переконувати та аргументувати власну позицію у ході переговорів і нарад, здатність знаходити компромісні рішення в ситуації поєднання інтересів та потреб різної професійної спрямованості.

Таким чином, менеджер повинен не лише володіти відповідними знаннями з теорії менеджменту, а й мати певний рівень психологічної компетентності, важливим підґрунтям чого є достатня освіченість у галузі психології лідерства та психології праці й управління. Так, необхідною є наявність розвинених управлінських умінь як здатності розуміти психологічний стан, характер та здібності членів трудового колективу, що сприятиме встановленню продуктивних ділових відносин, слугуватиме передумовою керівнику мотивувати персонал до результативної діяльності та застосування професійно-особистісного потенціалу в процесі трудової діяльності.

Важливими проявами професіоналізму менеджера, на нашу думку, є також здатність до прийняття нестандартних рішень, застосування творчих підходів у процесі професійної діяльності, що зумовлює можливість досягнення високих професійних показників. Високопрофесійне виконання менеджерських обов'язків передбачає наявність відповідного комплексу особистісних якостей, як-от: ініціативність, висока працездатність, цілеспрямованість, енергійність, вимогливість, стратегічність мислення, комунікабельність, вміння працювати в команді, наявність високого рівня емоційного інтелекту, прикладами якого є толерантність, терплячість, емоційна врівноваженість, здатність до самомотивації та розпізнавання емоційних станів інших людей [14, с. 79].

Із позицій наукового аналізу психологічна компетентність майбутніх менеджерів – це складне особистісне утворення, що привертало увагу багатьох дослідників, які намагалися виокремити найбільш важливі в контексті їх наукової позиції аспекти й особливості.

Так, В. В. Лаврук виокремлює такі компоненти психологічної компетентності менеджера: мотивація до саморозвитку та самовдосконалення, здатність до самоаналізу, креативність, комбінаторно-прогностичний тип мислення, адаптивність, здатність до адекватного ризику, гнучкість, стресостійкість, інтуїтивність [9, с. 101]. Особливого значення вчений надає наявності в менеджерів розвинутих соціальних навичок, зокрема вміння враховувати результати прийнятих рішень, толерантність, відповідальність, здатність до посередництва та заохочення працівників до творчої професійної діяльності.

Л. І. Даниленко основну увагу приділяє розвинутому понятійному мисленню, здатності до самостійного прийняття продуктивних управлінських рішень [5, с. 30]. Н. В. Василенко наголошує на особливій значущості здатності управлінця до адекватного ризику та проявів креативності й сміливості у прийнятті рішень, необхідною передумовою яких є гнучке сприйняття ситуації, відкритість новим напрямкам досягнення професійних цілей [1, с. 391].

На думку О. І. Мармази, до важливих складових професіоналізму менеджерів варто віднести адаптаційну мобільність, що сприяє швидкій соціальній адаптації та продуктивній командній взаємодії як можливості інтеграції різних соціальних ролей [10, с. 69].

Неодмінною складовою професійної успішності менеджера також є здатність до емоційного лідерства, тобто прийняття менеджера в ролі неформального лідера, що має особливе значення в ході розв'язання ймовірних конфліктних ситуацій.

Погоджуємося з думкою О. І. Мармази щодо необхідності розвитку в менеджера високого рівня стресостійкості, що, як відомо, вимагає відповідного функціонування процесів емоційної саморегуляції, які забезпечують ефективне подолання стресових станів, знаходження оптимальних шляхів вирішення конфліктних ситуацій [10, с. 72].

Доцільним у даному контексті є також дослідження гендерних особливостей за ієрархічним розподілом тих або інших особистісних якостей у менеджерів різної статі. Так, у жінок-менеджерів найбільш розвиненими вважаються здатність гнучко діяти в ситуації конфлікту або переговорів, упевненість у собі, здатність швидко робити вибір, сприймати нову інформацію, вміння продуктивно використовувати професійний потенціал підлеглих. Щодо менеджерів чоловічої статі, то пріоритетного значення для них набуває готовність до змін, здатність домінувати й відчувати свободу від зовнішніх норм і правил, вміння використовувати здібності та ідеї підлеглих із метою реалізації професійних цілей, ефективне вирішення конфліктних ситуацій.

Таким чином, професійно-особистісний потенціал менеджера має певні особливості залежно від статевої приналежності, що необхідно враховувати керівникові у процесі професійної підготовки, відповідним чином використовуючи наявні переваги [15].

Цікавим підходом до дослідження даної наукової проблематики є також виокремлення дефініції «професійна культура менеджера», що розглядається вченими в контексті засвоєння та передачі професійних цінностей і смислів, реалізації творчого підходу у професійній діяльності, що засвідчує високий рівень професіоналізму фахівця [2, с. 41]. Професійна культура є важливим показником професійної компетентності майбутнього менеджера, що проявляється через внутрішні та зовнішні аспекти. До внутрішніх складових професійної культури фахівця варто віднести культуру мислення, емоцій та рефлексії, тоді як зовнішні її складові – це культура зовнішнього вигляду, ділового спілкування, організаційної поведінки [3, с. 197].

Одним зі значущих аспектів професійної культури менеджера є його інформаційна культура, яку також варто віднести до категорії психологічної компетентності. Так, феномен інформаційної культури менеджера слід розглядати як певну сукупність типових для відповідної професійної субкультури цінностей, настанов, знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей, що зумовлюють ставлення фахівця до професійної інформації.

Зважаючи на це, інформаційна культура безпосередньо пов'язана з управлінською, організаційною, аналітичною та комунікативною складовими діяльності менеджера, адже сприяє забезпеченню прийняття продуктивних управлінських рішень на основі отриманої в процесі роботи інформації. При цьому належний рівень інформаційної культури менеджера забезпечує його здатність до самовдосконалення та ефективного впровадження професійного досвіду в процесі впливу на підлеглих й успішного здійснення управлінського процесу завдяки продуктивній оцінці інформаційних потоків, умінню створювати якісні інформаційні продукти.

До головних складових інформаційної культури відносять інформаційний світогляд та інформаційний стиль мислення. Інформаційний світогляд являє собою певну систему сприйняття навколишнього світу, зумовлену професійним досвідом та знаннями. Інформаційний стиль мислення – це здатність орієнтуватися у швидкоплинному фактичному матеріалі, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, правильно оцінювати ситуацію та адекватно реагувати на нову інформацію.

Таким чином, інформаційна культура – важливий чинник професійного становлення менеджера, адже виконує в даному контексті такі функції (*див. рис.*): ціннісно-сміслову (сприяє виникненню ціннісно-вибіркового ставлення до інформації, ціннісному самовизначенню та створенню професійно значущих ціннісних конструктів); розвивальну (скеровує наукове мислення менеджера в контексті розвитку ефективних умінь і здібностей, спрямованих на сприйняття, осмислення та застосування професійно важливої інформації); формувальну (допомагає у створенні відповідного інформаційного світогляду та стилю мислення); стимулюючу (оптимізує мисленнєві зусилля менеджера з метою підвищення продуктивності його діяльності) [8].

Отже, психологічна компетентність менеджера є важливим чинником його успішної професійної діяльності, що, у поєднанні з управлінсько-лідерськими навичками, забезпечує продуктивність досягнення ним професійних цілей. Результати проведеного наукового аналізу можуть бути відповідним чином ураховані в контексті розробки освітніх технологій щодо підготовки менеджерів у процесі навчання в системі ЗВО.

Рис. Функції та складові інформаційної культури менеджерів

Важливими аспектами якісного професійного навчання є:

- по-перше, визначення методологічних засад підготовки менеджерів у процесі навчання в системі вищої освіти;

- по-друге, забезпечення багатоаспектності професійного навчання майбутніх менеджерів, зокрема надання їм міждисциплінарних знань, наприклад, психологічної освіти, що сприятиме формуванню психологічної компетентності майбутніх менеджерів;

- по-третє, застосування в ході навчального процесу індивідуального підходу, який враховуватиме індивідуальні особливості кожного учасника, а також можливість розвитку й реалізації ними своїх здібностей.

Неодмінними чинниками продуктивності професійної освіти є гармонійне поєднання теорії та практики, наприклад, надання студентам можливості для апробації отриманих знань у процесі практичної діяльності в різних установах та організаціях, що забезпечить формування професійно необхідних умінь та навичок; упровадження інноваційних форм та методів навчання з урахуванням особливостей професійної діяльності менеджерів в умовах сучасного професійного простору, що, безперечно, вимагатиме застосування нових підходів і принципів [17, с. 275].

Висновки. Проведений науково-теоретичний аналіз дає змогу зробити висновок про те, що професійна компетентність – це певна сукупність знань, умінь та навичок, що сприяють продуктивному виконанню професійних завдань та досягненню визначених цілей. Професійна компетентність менеджерів передбачає розвинену здатність до прийняття якісних управлінських рішень, уміння мотивувати підлеглих до продуктивної діяльності, оцінювати й аналізувати її результати, стимулювати членів колективу до саморозвитку та самовдосконалення. Важливою складовою професійної компетентності майбутніх менеджерів є психологічна компетентність, серед важливих аспектів якої варто виокремити здатність до прогнозування результатів діяльності трудового колективу й реалізації інноваційних підходів, креативність. Основою психологічної компетентності менеджерів вважається достатній рівень освіченості в галузі психології праці, управління, спілкування та лідерства, що сприяє формуванню здатності до прийняття нестандартних рішень, готовності до адекватного ризику, а також високого рівня емоційного інтелекту.

Вкрай важливим у даному контексті є наявність розвинених соціальних навичок, що сприятимуть продуктивній соціальній взаємодії та роботі в команді, високому рівневі стресостійкості. Значущим аспектом психологічної компетентності менеджерів є інформаційна культура, яка передбачає наявність інформаційного світогляду, інформаційного стилю мислення та виконує ціннісно-сміслову, розвивальну, формувальну та стимулюючу функції. Отже, психологічна компетентність майбутніх менеджерів – це сукупність знань, навичок та особистісних якостей, що в поєднанні з управлінсько-лідерськими якостями позитивно впливають на їх успішність у професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко Н. В. Особистість сучасного керівника: лідерські якості / Н. В. Василенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. – 2015. – Вип. 43. – С. 389–392. – (Серія «Педагогіка і психологія»).
2. Виноградов В. Підготовка спеціаліста как человека культуры / В. Виноградов, А. Синюк // Высшее образование в России. – 2000. – № 2. – С. 40–42.
3. Войтальянова Я. И. Изучение и анализ сформированности профессиональной культуры будущего менеджера / Я. И. Войтальянова // Вестник КГУ. – 2006. – № 6. – С. 197–200.
4. Гладкова Ю. М. Функції управлінської діяльності менеджера освітньої установи [Електронний ресурс] / В. М. Гладкова, Ю. В. Федотова. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.
5. Даниленко Л. Імідж учителя / Л. Даниленко // Управління освітою: Україна. – 2014. – № 13. – С. 30–31.
6. Євтушенко Г. І. Формування менеджера як фахівця: проблеми та перспективи / Г. І. Євтушенко, В. І. Куценко // Науковий вісник НУДПС України. – 2012. – № 1. – С. 12–21.
7. Жигір В. Особливості професійної компетентності менеджерів освіти / В. Жигір // Молодь і ринок. – 2011. – № 5 (76). – С. 64–69.
8. Кравченко Л. І. Інформаційна культура як фактор професійної компетентності менеджера / Л. І. Кравченко // Модернізація професійної підготовки менеджерів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Ніжин, 15 лютого 2018 р.) / за заг. ред. Ю. Г. Новгородської. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 101 с.

9. Лаврук В. Діагностика управлінської компетентності директора школи / В. Лаврук. – К. : Шкільний світ, 2008. – 128 с.
10. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2004. – Вип. 11–12 (23–24). – 240 с. – (Серія «Бібліотека журналу «Управління школою»»).
11. Омельченко Л. М. Проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців енергетичного профілю у сучасних умовах / Л. М. Омельченко, О. М. Керницький // Вісник Кременчуцького державного університету ім. М. Остроградського. – Кременчук : КДУ, 2010. – Вип. 3 (62). – Ч. 1. – С. 169–172.
12. Равен Д. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы / Д. Равен ; пер. с англ. – М. : Когито-Центр, 1999. – 124 с.
13. Саух І. В. Моделі професійної компетентності менеджера туристичної індустрії як основа конкурентоспроможності галузі [Електронний ресурс] /

- І. В. Саух // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 2 (4). – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_38.
14. Тюлю Г. Якість профпідготовки менеджера / Г. Тюлю // Вища освіта. – 2005. – № 11. – С. 78–82.
15. Чирикова А. С. Жінка на чолі фірми / А. С. Чирикова. – М. : Изд. Інституту соціології РАН, 1998. – 358 с.
16. Яценко О. М. Лідерські якості в структурі складових компетентностей менеджерів / О. М. Яценко // Молодий вчений. – 2016. – № 6 (33). – С. 496–501.
17. Яцик М. Р. Теоретичні та практичні аспекти формування професійної компетентності майбутніх магистрів із менеджменту економічної безпеки / М. Р. Яцик // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2013. – Вип. 44. – С. 273–278. – (Серія «Педагогічні науки: реалії та перспективи»).

Дата надходження до редакції: 01.11.2018 р.

УДК 378.016:159.9 – 051

Галина ЛУЦИК,
викладач кафедри вікової та педагогічної психології
Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ, СХИЛЬНИМИ ДО ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ, В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОЕТАПНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ

У статті проаналізовано думки дослідників щодо процесу підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Запропоновано авторський підхід стосовно формування їх готовності до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки. Окреслено теоретичні засади такої роботи й усвідомлення необхідності її творчої реалізації на практиці.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна діяльність, майбутні психологи, готовність, формування готовності майбутніх психологів, підлітки-девіанти.

В статті проаналізовані думки дослідників о процесі підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Предложено авторский подход к формированию их готовности к работе с подростками, склонными к девиантному поведению.

Определены теоретические основы такой работы и осознание необходимости ее творческой реализации на практике.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональная деятельность, будущие психологи, готовность, формирование готовности будущих психологов, подростки-девианты.

The article analyzes the researchers' thoughts concerning the process of the future psychologists' training in the higher education institutes. It offers author's approach regarding the formation of their readiness to work with adolescents susceptible to deviant behavior. It outlines the theoretical foundations of such work and an awareness of the necessity of its creative realization in practice.

Key words: professional training, professional activity, future psychologists, readiness, formation of the future psychologists' readiness, adolescents with deviant behavior.